

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
1.2 Kar	FIZIKA
1.3 Intézet	MAGYAR FIZIKA INTÉZET
1.4 Szakterület	FIZIKA
1.5 Képzési szint	LICENSZ
1.6 Szak / Képesítés	FIZIKA

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve		MÁGNESES ANYAGOK FIZIKÁJA ÉS TECHNOLÓGIÁJA					
2.2 Az előadásért felelős tanár neve		SÁRKÖZI ZSUZSA					
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve		SÁRKÖZI ZSUZSA					
2.4 A laboratóriumi gyakorlatért felelős tanár neve		NAGY MELINDA-KATALIN					
2.5 Tanulmányi év	III	2.6 Félév	VI	2.7 Értékelés módja	V	2.8 Tantárgy típusa	DS

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszámja)

3.1 Heti óraszám	4	melyből:					
3.2 előadás	2	3.3 szeminárium	1	3.4 laboratóriumi gyakorlat	1		
3.5 Tantervben szereplő össz-óraszám	48	melyből:					
3.6 előadás	24	3.7 szeminárium	12	3.8 laboratóriumi gyakorlat	12		
A tanulmányi idő elosztása:							óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása							24
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás							6
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portofóliók, referátumok, esszék kidolgozása							12
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)							2
Vizsgák							4
Más tevékenységek: -							-
3.9 Egyéni munka össz-óraszám	48						
3.10 A félév össz-óraszám	96						
3.11 Kreditszám	4						

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	
4.2 Kompetenciabeli	hőtan, elektromosság és mágnességtan, statisztikus fizika ismeretek matematika érettségi minimumfeltételei, laboratóriumi jegyzőkönyv készítése

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	előadóterem, tábla, színes kréta vagy marker, demonstrációs kísérleti berendezések a szertárból, projektor, ernyő, számítógép

5.2 A szeminárium lebonyolításának feltételei	szemináriumterem, tábla, számítógép
5.3 A laboratóriumi gyakorlatok lebonyolításának feltételei	felszerelt laboratórium, számológép, számítógép

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

Szakmai kompetenciák	C1. A fizika törvényeinek és elveinek, illetve az alkalmazott mérnöki tudományok elméleti alapjainak megfelelő azonosítása és használata. C2. Adatelemző és adatfeldolgozó szoftvercsomagok és informatikai rendszerek használata. C3. Fizika feladatok adott feltételek mellett történő megoldása, numerikus és statisztikai módszerek segítségével. Tudományos kutatást támogató tevékenységek biztosítása. C4. Fizikai ismeretek alkalmazása úgy kapcsolódó területekről származó feladatokban, mint megszokott laboratóriumi eszközökkel végzett kísérletek esetén. A szokványos laboratóriumi és ipari eszközök használata kísérleti jellegű kutatásban. C5. Oktató, tudományos és népszerűsítő jellegű információk elemzése és kommunikálása a fizikában. Szoftverek és virtuális eszközök fejlesztése és használata fizikai feladatok megoldásában. A műszaki fizika, a szakmódszerek és az eszköztár felhasználása termelési, tanácsadási és folyamatkövetési tevékenységekben. C6. Fizikai kérdések interdiszciplináris megközelítése. Szakesszközök tervezési, gyártási és karbantartási folyamatait lebonyolító egységek összehangolása és vezetése.
Transzverzális kompetenciák	CT1. Szakmai feladatok hatékony és felelősségteljes ellátása a deontológiai jogszabályok betartásával. A szerzői jogok, a termékánusítási módszertan és a szakmai etika elveinek, előírásainak és értékeinek törvényes kereteken belüli alkalmazása a saját precíz, hatékony és felelősségteljes munkastratégiákban. CT2. Csapatmunkában való hatékony részvétel különböző beosztásokban. A szakmai szerepek és felelőségek munkacsapaton belüli azonosítása, hatékony kommunikációs technikák alkalmazása, illetve csapatmunkában való hatékony részvétel különböző beosztásokban. CT3. Az információk, a kommunikációs források és a szakmai képzések hatékony felhasználása úgy anyanyelven, mint idegennyelven is. Továbbtanulásra való lehetőségek felismerése, az erőforrások és a tanulási technikák kamatoztatása a szakmai előmenetel érdekében.

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	logikus és mérnöki típusú gondolkodás fejlesztése, mérés-technikai ismeretek
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	• a diák tudja alkalmazni az elsajátított mágnességtani fogalmakat, • ismerje fel az anyagok mágneses tulajdonságain alapuló ok-okozati összefüggéseket a technikában és a mindennapi életben • tudjon középiskolai szintű, mágnességgel kapcsolatos feladatot összeállítani, • ismerjen alapvető mérési és előállítási, valamint anyagkezelési módszereket, • tudja grafikusán ábrázolni és értelmezni egy anyag mágneses izotermáit, feldolgozni a mérések eredményét, • sajátítsa el a specifikus kísérleti mérési módszereket

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések

Bevezető: Az atomok mágneses tulajdonságai: pályaimpulzusnyomaték, mágneses nyomaték, giromágneses hányados, Bohr-magneton, spinnyomaték, az elektron teljes impulzusnyomatéka, spin-pálya kölcsönhatás	előadás, szemléltetés, demonstrációs kísérletek	az előadások látogatása nem kötelező, de ajánlott
Diamágnesség. Larmor-féle precesszió. Diamágneses szuszceptibilitás. Diamágneses anyagok.		
Paramágnesség. Paramágneses szuszceptibilitás. Curie-törvény, Curie-állandó. Van Vleck-féle paramágnesség. A vezetési elektronok Pauli-féle paramágnessége.		
Mágnesesen rendezett anyagok. Osztályzása. Kicszerélődési kölcsönhatások típusai (Heisenberg-féle, RKKY, szuperkicszerélődés, dupla kicszerélődés).		
Ferromágnesség. Átlagtér-elmélet. Mágnesezési görbék. Kritikus hőmérséklet. Curie-Weiss törvény (kísérleti és elméleti görbék összevetésével). Mágneses hiszterézis. Mágneses domének. Bloch-fal. Stoner-kritérium.		
Ferrimágnesség. Átlagtér-elmélet. Mágnesezési görbék. Kritikus hőmérséklet és kompenzációs hőmérséklet. Ferrimágnesek szuszceptibilitása. Szpero-és szperimágnesség fogalma.		
Antiferromágnesség. Néel-hőmérséklet. Merőleges és párhuzamos szuszceptibilitás egykristályok esetén. Szuszceptibilitás polikristályos minták esetén. Antiferromágneses anyagok paramágneses szuszceptibilitása.		
Metamágneses átalakulás. Mágneses anizotrópia, könnyű mágnesezési tengely különböző kristályszimmetriák esetén. Spin-flip és spin-flop mechanizmusok. Koercivitás. Anizotrópiához kötődő mágneses energiakülönbség egykristályok esetén. Alaki anizotrópia.		
Magnetosztrikció.		
A különböző típusú és eredetű mágneses energiák áttekintése és összehasonlítása.		
Mágneses anyagok technikai alkalmazásai. Kemény mágnesek. Hiszterézisgörbe elemzése. Példák.		
Mágneses anyagok technikai alkalmazásai. Lágymágnesek. Hiszterézisgörbe elemzése. Példák.		
Könyvészet		
Gignoux et al., Magnetism, vol. 1-2, Springer, 2005 Burzo E., Fizica fenomenelor magnetice, Ed. Academiei Române, București, vol. I (1979), vol. II		

(1981), vol. III (1983).

- Burzo E., Magneți permanenți, Ed. Academiei Române București, vol. I, vol. II (1986).
- Vonsovski S. V., Magnetismul, Ed. științifică și enciclopedică, București, 1981
- Darabont Sándor: *Elektromosság és mágnesség II. rész*, Erdélyi Tankönyvtanács, 2003, 437.—460. old.
- Darabont Sándor: *Szilárdtestfizika*, NDP Kiadó, 2009, 182.—192. old.
- Kittel, Charles: *Bevezetés a szilárdtestfizikába*, Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 1981
- Sólyom Jenő: *A modern szilárdtestfizika alapjai I. és II.*, ELTE Eötvös Kiadó, 2003 vagy *A modern szilárdtest-fizika alapjai I. - Szerkezet és dinamika*, ELTE Eötvös Kiadó, 2009 és *A modern szilárdtest-fizika alapjai II. – Fémek, félvezetők, szupravezetők*, ELTE Eötvös Kiadó, 2010
- Pop V., Chicinas I., Nicolae J., *Fizica Materialelor. Metode experimentale*, Presa Universitară Clujeană, 2001
- Pop V., Chicinaș I., *Proprietăți fizice ale metalelor și aliajelor*, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, 1997

8.2 Szeminárium	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
Köráram mágneses tere. Mágneses nyomaték. Spinnyomaték. Bohr-magneton.	feladatmegoldás, egyéni és csoportmunka, irányított beszélgetés	Kéthetente 2 órás foglalkozás. Minden szemináriumon a hallgatók házi feladatot kapnak, amit a következő alkalomra elkészítenek. Az ellenőrzés rövid felmérő megírásával történik. Ezekre kapott osztályzatok átlaga teszi ki a végső jegy 10 %-át.
Kicserélődési kölcsönhatás.		
Mágneses anyagok mérésére alkalmas berendezések és módszerek: a Weiss-féle mérleg, a Faraday-féle mérleg.		
Mágneses anyagok mérésére alkalmas berendezések és módszerek: mágneses térből való axiális kihúzás módszere, VSM.		
Mágnesezési görbék tanulmányozása.		
Paramágneses anyag mérési adatainak feldolgozása. A szuszceptibilitás, a Curie-állandó és az effektív mágneses nyomaték megállapítása.		
Diamágneses, paramágneses és ferromágneses anyagok mágneses viselkedésének összehasonlításán alapuló elemzése.		

Könyvészet

- Gignoux et al., *Magnetism*, vol. 1-2, Springer, 2005
- Pop V., Chicinas I., Nicolae J., *Fizica Materialelor. Metode experimentale*, Presa Universitară Clujeană, 2001
- Pop V., Chicinaș I., *Proprietăți fizice ale metalelor și aliajelor*, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, 1997
- Darabont Sándor: *Elektromosság és mágnesség II. rész*, Erdélyi Tankönyvtanács, 2003

8.3 Laboratóriumi gyakorlatok	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
Mágneses anyagok és elektromágneses jelet kibocsátó készülékek mágneses terének vizsgálata Hall-szonda segítségével.	Csoportos munka 4-5 fős csoportokban, irányított beszélgetés	A laboratóriumi gyakorlaton való részvétel kötelező. Kéthetente 2 órás

Áram átjárta körvezető mágneses térnek kölcsönhatása egy külső mágneses térrel.		foglalkozás. Akinek több mint 2 laboratóriumi gyakorlata hiányzik, nem vehet részt a vizsgán.
Mágneses mérésekre alkalmas minták, ötvözetek előállításának módszereivel való ismerkedés. Hőkezelés mágneses térben.		
Mágneses vékonyrétegek előállítása magnetron-sputtering eljárással.		
Paramágneses szuszceptibilitás meghatározása a Weiss-féle mérleg segítségével.		
VSM. Ferromágneses minták mágnesezési görbéinek tanulmányozása. Adatfeldolgozás.		
Feldogozott adatok elemzése, értelmezése.		

Könyvészet

- Pop V., Chicinas I., Nicolae J., Fizica Materialelor. Metode experimentale, Presa Universitară Clujeană, 2001
- Pop V., Chicinaş I., Proprietăți fizice ale metalelor și aliajelor, Universitatea Babeş-Bolyai Cluj-Napoca, 1997
- Gignoux et al., Magnetism, vol. 1-2, Springer, 2005

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

A tantárgy célkitűzések felállításánál, annak tartalmi tervezésénél és a sikeres teljesítési feltételek megadásánál az iskolai oktatás és a Babeş-Bolyai Tudományegyetem földrajzi szomszédságában és vonzáskörében található tudományegyetemek (Universitatea Bucureşti, Universitatea Alexandru Ioan Cuza Iaşi, Eötvös József Tudományegyetem Budapest, Debreceni Tudományegyetem, stb.) tanterveit és tananyagait, illetve a kutatóintézetek (Institutul Național de Cercetare Dezvoltare pentru Tehnologii Izotopice și Moleculare INCDTIM Cluj-Napoca, stb.) és a különböző magáncégek vagy magánvállalatok (Evoline, Codespring, Emerson, stb.) munkapiaci igényeit vettük figyelembe.

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	Az előadás anyagának ismerete és megértése	Írásbeli vizsga (Rövid válaszokat igénylő kérdések és karikázós kérdések)	60%
		Minden előadás elején egy gyorsteszt az előző előadás anyagából	15%
10.5 Szeminárium	A szemináriumon való egyéni tevékenység	megfigyelés	5%
	Bemutató tartása egy választott témakörből	kritériumrendszer szerinti pontozás	10%

10.6 Laboratóriumi gyakorlatok	Laboratóriumi tevékenység kiértékelése (gyakorlati jártasság megszerzésének ellenőrzése)	közös kiértékelés	10%
10.7 A teljesítmény minimumkövetelményei			
Átmenő osztályzat eléréséhez a vizsgán minimumkövetelmény minden bevezetett fogalom (definíciók) és módszer 70%-ának ismerete.			

Előadás felelőse

Szeminárium felelőse

Laboratóriumi gyakorlat felelőse

Kitöltés dátuma

Az intézeti jóváhagyás dátuma

Intézetigazgató
